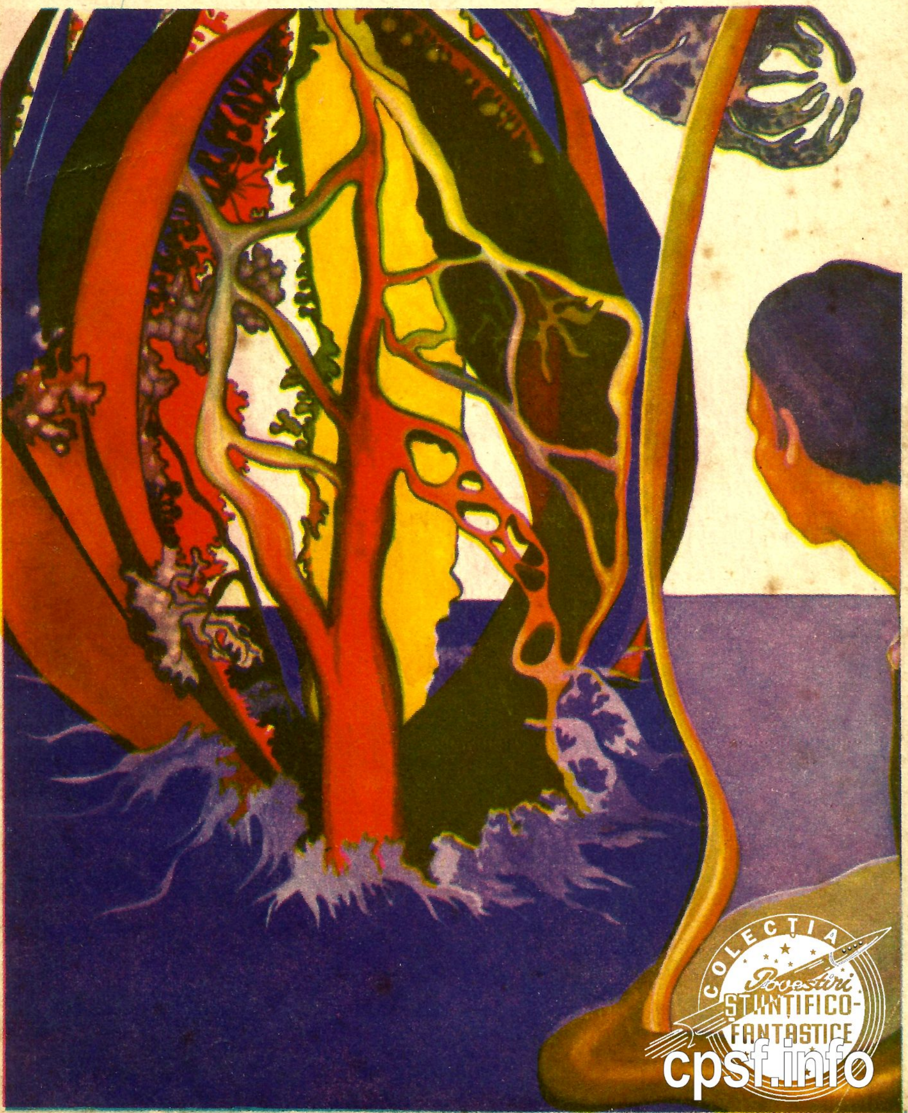
STANISLAW LEM

314

SOLARIS

COLECȚIA POVESTIRI «ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE»

314

STANISLAW LEM

SOLARIS

Coperta-desen: DUDA VOIVOZEANU
Desene interioare: AUREL BUICULESCU
Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

Cu prilejul anului nou 1968

urăm cititorilor și colaboratorilor Colecției succese, prosperitate, fericire

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XIII — 15 decembrie 1967

STANISLAW LEM

SOLARIS

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE :

Solaris este o planetă oceanică aflată sub influenţa a doi sori, şi datorită legilor mecanicii cereşti orbita solariseană ar fi trebuit să fie instabilă, iar existenţa vieţii pe planetă — imposibilă. Pămîntenii au constatat însă că orbita lui Solaris este stabilă, ceea ce atrăgea concluzia că o forţă inteligentă determinase această încălcare a legilor astrofizicii. După decenii de zadarnice eforturi din partea solaristicienilor tereştri de a intra în contact cu presupusul „ocean gînditor", explorarea acestuia s-a redus, deasupra lui nemaiexistînd decît o staţie cu trei cercetători : Gibarian, conducătorul ei, ciberneticianul Snaut şi fizicianul Sartorius. Pe staţia Solaris este trimis şi psihologul Kris Kelvin, care, uimit şi înspăimîntat, vede că printre ei se află „oaspeţi" trimişi pesemne de ocean. Kelvin este vizitat de Harey, iubita-i, care, din vina lui, se sinucisese cu un deceniu în urmă. Singura explicaţie e că oceanul, folosind „firide" tăinuite ale memoriei celor patru pămînteni, a plăsmuit acele corpuri F (cum le numesc ei în mod conspirativ) şi le-a introdus pe staţie în scopul sondării astronauţilor.

(Urmare din numărul trecut)

— Într-adevăr, mi-a spus chiar Sartorius şi eu am observat... În ceea ce priveşte cauza apariţiei corpurilor F... prima şi cea mai firească este ipoteza că se efectuează cu noi un experiment, de altfel unul destul de banal. Cînd facem o experienţă, noi învăţăm din rezultatele obţinute, şi în primul rînd din erori, astfel încît la repetarea ei introducem corecturi... Dimpotrivă, în cazul de faţă, nici pomeneală de aşa ceva. Aceleaşi corpuri F apar din nou... necorectate... neînarmate suplimentar împotriva... încercărilor noastre de a scăpa de ele...

— Într-un cuvînt, am remarcat eu, circuitul acţiunii lor nu este dotat cu o retroacţiune corectivă, după cum s-ar exprima doctorul Snaut. Ce rezultă ?

— Doar faptul că, în ipoteza unui experiment, este vorba de unul cam superficial, lucru destul de improbabil, căci ne-am convins cît de precis lucrează oceanul fie chiar din modul dublu în care construieşte obiectele F. Pînă la o anumită limită, comportamentul lor seamănă cu acela al unor... reale... reale...

Nu putea ieși din cercul acestor cuvinte.

— Originale, a șoptit repede Snaut.

— Da, originale. Dacă situația depășește posibilitățile normale ale unui... ăăă... original obișnuit, survine un fel de „deconectare a conștiinței“ corpului F și imediat urmează o reacție neumană...

— E drept, am spus. Dar în felul acesta întocmim doar catalogul comportamentului acestor... obiecte... și nimic mai mult. E o îndeletnicire cu totul infructuoasă.

— Nu sînt chiar atît de sigur, a protestat Sartorius. (Atunci am înțeles brusc de ce mă irita întotdeauna: nu vorbea, ci cuvînta, parcă ar fi fost mereu la ședințele institutului. Se pare că altfel nu știa să se exprime.) Aici intră în joc problema individualității. Oceanul este total lipsit de acest atribut. Și e normal să fie așa. De aceea mi se pare, dragi colegi, că... îîî... tocmai latura experimentului, care pentru noi este cea mai iritantă, cea mai șocantă, îi scapă total oceanului, depășindu-i limitele înțelegerii.

— Consideri că nu acționează intenționat? am șoptit.

Această întrebare m-a cam tulburat, dar după o clipă de gîndire mi-am dat seama că nu putea fi cu nici un chip exclusă.

— Da. Nu cred că procedează cu perfidie, cu răutate sau cu sadism... Așa cum o crede colegul Snaut.

— Nici eu nu-i atribui sentimente omenești, a luat cuvîntul Snaut. Cum ai putea însă explica toate aceste neîncetate reveniri?

— E posibil să fi fost programată vreo instalație care funcționează circular, ca un disc de patefon, am replicat, nu fără intenția ascunsă de a-l necăji pe Sartorius.

— Dragi colegi, să nu divagăm, a declarat fonfăit doctorul. N-am epuizat încă tot ce aveam de spus. În condiții normale aș fi considerat că este prematur să prezint chiar și numai o comunicare provizorie despre lucrările mele; ținînd seama însă de situația specifică, voi face o excepție. Am impresia, o repet, deocamdată n-am decît impresia, că presupunerea colegului Kelvin conține un sîmbure de adevăr. Mă refer la ipoteza lui privind structura neutrinică... Asemenea sisteme le cunoaștem doar teoretic, nu știm dacă ele pot fi stabilizate. Întrevăd aici pentru noi o anumită șansă, căci prin anihilarea cîmpului de forță, care conferă sistemului stabilitate...

De cîteva clipe observasem că obiectul negru ce acoperea ecranul lui Sartorius se dă în lături; în partea de sus se luminase o deschizătură și putea fi văzut ceva trandafiriu deplasîndu-se încet. Deodată camuflajul întunecat a dispărut.

— Pleacă! Pleacă!!! s-a auzit în microfon strigătul exasperat al lui Sartorius. Pe ecranul devenit brusc luminos, între mîinile crispate ale doctorului, s-a ivit un mare obiect auriu asemănător unui disc, apoi totul s-a stins, înainte de a fi avut timpul să-nțeleg că acel disc auriu era o pălărie de pai.

— Snaut! am îngăimat cu respirația tăiată.

— Da, Kelvin, mi-a răspuns glasul obosit al ciberneticianului. În acea clipă am simțit că-l iubesc și mi-a pierit orice dorință să aflu cine-l întovărășește și pe el. Deocamdată ne este destul, ce zici?

— Cred și eu, am răspuns. Ascultă... dacă poți, coboară aici sau în cabina mea... vrei ? am adăugat în grabă, înainte ca Snaut să fi închis legătura.

— De acord, a spus. Dar nu știu cînd.

Și astfel s-a încheiat discuția referitoare la problema noastră.

PLĂSMUIRILE

În toiul nopții, m-a trezit lumina. M-am ridicat într-un cot, iar cu mîna cealaltă mi-am acoperit ochii. Înfășurată într-un cearșaf, Harey ședea la capătul patului, chircită, cu fața năpădită de păru-i lung. Umerii îi tresăltau ; plîngea fără glas.

— Harey ! S-a chircit și mai mult. Ce-i cu tine ?... Harey...

Încă nedezmeticit bine, m-am așezat pe marginea patului descătușindu-mă treptat de coșmarul ce mă chinuise doar cu o clipă în urmă. Fata tremura. Am îmbrățișat-o. M-a respins cu cotul. Fața și-o ținea ascunsă.

— Iubito...

— Nu vorbi așa.

— Dar, Harey, ce se-ntîmplă ?

I-am văzut chipul zbuciumat, umed de lacrimi. Lacrimi mari, de copil i se prelingeau pe obraji, strălucind un moment în gropița bărbiei și picurînd apoi pe cearșaf.

— Tu nu mă mai vrei.
— Ce-ţi mai trece prin cap!
— Am auzit...
— Ce-ai auzit, am întrebat-o, simţind cum îmi amorţeşte obrazul. N-ai înţeles, era doar...
— Ba nu, spuneai că nu sînt eu. Spuneai să plec. Aş pleca. O Doamne! Aş pleca, dar nu pot. Nu ştiu ce-nseamnă asta. Vreau şi nu pot. Sînt atît... atît de decăzută!
— Copilule!!!
Am îmbrăţişat-o, am strîns-o la pieptul meu cu toată puterea, parcă universul se prăbuşea, îi sărutam mîinile, degetele ude şi sărate, repetam nu ştiu ce jurăminte, îmi ceream iertare, îi spuneam că fusese numai un vis prostesc şi oribil. Încetul cu încetul s-a liniştit. A încetat să mai plîngă. Mă privea cu ochi imenşi, lunatici. Lacrimile i se uscaseră. Şi-a întors capul.
— Nu, a murmurat. Nu vorbi aşa, nu trebuie. Nu mai eşti pentru mine acelaşi.
— Nu sînt!
Cuvintele mi s-au smuls ca un geamăt.
— Da, nu mă mai vrei. Am simţit-o mereu. Mă prefăceam că nu văd. Gîndeam că mi se pare sau că e altceva, dar nu. Te comporţi... altfel. Nu mă iei în serios. E adevărat că a fost un vis, dar pe mine m-ai visat. Îmi spuneai pe nume. Ţi-era scîrbă. De ce? De ce?
Am îngenuncheat înaintea ei, cuprinzîndu-i genunchii.
— Copilule...
— Nu vreau să-mi vorbeşti aşa. Nu vreau, auzi? Nu sînt cîtuşi de puţin un copil. Sînt...
A izbucnit în plîns şi a căzut cu faţa pe pat. M-am sculat. Dinspre gurile de ventilaţie pătrundea, cu un zumzet liniştit, aerul rece. Mi s-a făcut răcoare. Am tras pe mine halatul de baie. Aşezîndu-mă pe pat, am simţit că-i ating fetei umărul.
— Harey, ascultă. Îţi voi spune ceva. Îţi voi spune adevărul...
S-a lăsat lîngă mine, sprijinindu-se încet în mîini. Vedeam cum pulsul îi izbeşte puternic sub pielea subţire a gîtului. Din nou mi-a amorţit obrazul şi am început să tremur ca şi cum aş fi stat în ger. Capul îmi era golit de orice gînd.
— Adevărul? a spus. Îţi dai cuvîntul?
Nu i-am răspuns imediat; a trebuit să înghit nodul zdravăn care mi se pusese în gît. Era vechiul nostru consemn; la auzul său nici unul dintre noi nu numai că nu cuteza să mintă, dar nici măcar să ascundă ceva. Fusese o vreme în care ne chinuiam, exagerînd sinceritatea, din naiva convingere că aşa ne vom salva.
— Pe cuvînt de onoare, am rostit cu toată seriozitatea. Harey... Aşteaptă. Şi tu te-ai schimbat. Noi toţi ne schimbăm. Dar nu asta am vrut să-ţi spun... Adevărul este următorul... Dintr-o cauză pe care nici unul dintre noi n-o cunoaşte precis... nu mă poţi părăsi. Lucrurile nu stau însă chiar atît de rău fiindcă nici eu nu te pot...
— Kris!

Am ridicat-o în brațe, așa înfășurată în cearșaf. Un colț umed de lacrimi mi s-a lipit de umăr. Umblam prin cameră și-o legănam. Ea mă mîngîia pe obraz.

— Nu. Nu tu te-ai schimbat, ci eu, mi-a șoptit la ureche. Ceva se-ntîmplă cu mine. Poate asta ?

Privea la dreptunghiul negru, vid, rămas din ușa spartă, ale cărei resturi le dusesem aseară la magazie. Va trebui să montez una nouă, m-am gîndit.

— Tu nu dormi ? am întrebat-o pe Harey după ce am pus-o pe pat.

— Nu știu.

— Cum nu știi ? Gîndește-te, dragă.

— Probabil că nu-i un somn adevărat. Poate sînt bolnavă. Stau așa, întinsă și mă gîndesc. Știi...

A tresărit.

— Ce ? am întrebat-o în șoaptă, căci glasul ar fi putut să mă trădeze.

— Sînt niște gînduri foarte curioase. Nu știu de unde-mi vin...

— De pildă ?

Trebuie să fiu calm — m-am gîndit — indiferent de ceea ce voi auzi, și m-am pregătit pentru cuvintele ei ca pentru un șoc puternic.

A dat neputincios din cap :

— Ele... parcă... parcă... de pretutindeni...

— Nu-nțeleg...

— De parcă n-ar fi numai în mine, ci ar veni de mai departe. Într-un fel... nu știu cum să-ți spun. Pentru asta nu există cuvinte...

— Cu siguranță că sînt vise, am adăugat, prefăcîndu-mă plictisit ; de fapt o piatră îmi căzuse de pe inimă. Iar acum vom stinge lumina și pînă dimineață nu vom mai avea nici un fel de griji, iar dimineața, dacă vom avea chef, ne vom strădui să ne facem altele. Bine ?

A întins mîna spre întrerupător ; ne-a învăluit întunericul, m-am lungit pe așternutul răcoros și am simțit apropiindu-se de mine căldura răsuflării ei.

Am îmbrățișat-o.

— Mai tare, a șoptit, și după o clipă : Kris !

— Ce-i ?

— Te iubesc.

Îmi venea să urlu.

Dimineața era roșie. Discul tumefiat al soarelui zăcea deasupra orizontului. Pe pragul ușii se afla o scrisoare. Am desfăcut plicul. Harey era în baie ; auzeam cum fredonează. Din cînd în cînd, își vîra în cabină capul, părul ud i se lipise de trup. M-am apropiat de fereastră și am citit :

„Kelvin, ne-am împotmolit. Sartorius preferă acțiuni energice. Este convins că va reuși să destabilizeze sistemele neutrinice. Pentru inițierea experiențelor are nevoie de o mostră din materialul de construcție al corpurilor F. Îți propune să pleci într-un zbor de recunoaștere ca să iei într-un recipient o anumită cantitate de plasmă oceanică. Acționează după cum crezi, dar înștiințează-mă

cu privire la hotărîrea luată. Eu n-am nici o părere și de altfel mi se pare că în genere nu mai am nimic. Susțin propunerea lui S. doar ca să progresăm cu ceva, fie chiar și iluzoriu. În caz contrar nu ne-ar mai rămîne decît să-l invidiem pe G.

Șobolanul

P.S. Nu intra în cabina postului de radio. Poți face asta pentru mine. Cel mai bine telefonează-mi".

Parcurgînd aceste rînduri simțeam cum mi se strînge inima. Am recitit cu atenție scrisoarea, apoi am rupt-o, iar bucățelele de hîrtie le-am aruncat. Pe urmă m-am apucat să caut un scafandru pentru Harey. Treaba asta mi se părea la fel de oribilă ca și aceea dinainte. Dar Harey nu bănuia nimic, altminteri nu s-ar fi bucurat atît de mult cînd i-am spus că trebuie să plec într-o acțiune de recunoaștere în afara stației și că o rog să mă întovărășească. Am luat micul dejun în chicinetă (și de data asta Harey abia dacă a ciugulit de două trei ori) și ne-am dus la bibliotecă. Am vrut să revăd literatura referitoare la problemele cîmpului și ale sistemelor neutrinice înainte de a îndeplini dorința lui Sartorius. Încă nu știam cum voi proceda, dar am hotărît să consult lucrările lui. Mi-a venit ideea că anihilatorul neutrinic, deocamdată inexistent, i-ar putea elibera pe Snaut și Sartorius : în acest timp, undeva, în exterior, într-un avion, de pildă, aș fi putut aștepta împreună cu Harey sfîrșitul „operației". Am rămas o vreme în fața marelui calculator electronic ; îi puneam întrebări, iar el ba răspundea aruncînd o fișă ce purta inscripția laconică „lipsește din bibliografie", ba îmi propunea să mă pierd într-o asemenea junglă de lucrări de fizică foarte speciale, încît sfatul devenea cu totul ineficace. Nu-mi venea să părăsesc această mare încăpere cu pereți netezi, tăiați de chenarele sertarelor, cu noianul lor de microfilme și de înregistrări electronice. Așezată în chiar centrul stației, biblioteca n-avea ferestre și era locul cel mai bine izolat din interiorul chiurasei de oțel.

Cine știe dacă nu tocmai de aceea mă simțeam în ea atît de bine, în ciuda vădutului eșec al căutărilor mele. Am rătăcit prin vasta sală ; în cele din urmă m-am oprit în fața unor rafturi uriașe, întesate pînă la tavan ; acest munte de cărți nu reprezenta un lux, ci întruchipa memoria legată de pionierii solaristicii : rafturile care numărau circa 600 de volume purtau întreaga literatură clasică a obiectului, începînd cu cele două volume ale monumentalei monografii (în bună parte depășită) a lui Giese. Am luat pe rînd acele tomuri, fiecare avea o greutate impresionantă, și le-am răsfoit într-o doară, așezat pe brațul fotoliului. Harey și-a găsit și ea o carte. Am citit cîteva rînduri peste umărul ei. Era „Bucătarul sideral", una dintre puținele cărți provenite din patrimoniul primei expediții, pare-se chiar că-i aparținuse lui Giese. Văzînd-o pe Harey cu ce atenție studia prescripțiile culinare adaptate cerințelor vitrege ale cosmonauticii, nu i-am mai spus nimic și m-am întors la respectabilul volum pe care-l aveam pe genunchi : „Zece ani de cercetări ale lui Solaris", apărut în seria „Solarisiană" de la numărul 4 pînă la 13, pe cînd actualele publicații poartă numere cu patru cifre.

Giese nu fusese dăruit cu o prea mare inspirație, dar inspirația este o însușire care poate doar să-i dăuneze unui cercetător al lui Solaris. Nicăieri imaginația și capacitatea de a crea rapid ipoteze nu se dovedesc atît de păgubitoare. În realitate, pe această planetă e posibil orice. Descrierile incredibile ale constelațiilor plăsmuite de plasmă sînt mai mult decît probabil autentice, deși, în genere, neverificabile, deoarece doar rareori își repetă oceanul evoluțiile. Cel care le observă pentru prima dată este speriat îndeosebi de caracterul lor straniu, de proporțiile lor uriașe. Observate la scară mică, într-o băltoacă, să spunem, ar fi fost desigur considerate ca fiind un simplu „joc al naturii", o manifestare a hazardului. Faptul că un om mediocru și un geniu stau la fel de neputincioși în fața nesfîrșitei varietăți a formelor solarisiene nu facilitează întru nimic conviețuirea cu fenomenele oceanului viu. Giese nu era nici genial, nici prost ; pur și simplu aparținea tagmei acelor pedanți clasificatori, a căror aparentă liniște exterioară maschează o neobosită pasiune de muncă, pasiune care le devorează întreaga existență. Cîtă vreme putea, se folosea exclusiv de limbajul descrierii, iar cînd îi lipseau cuvintele se apuca să creeze noi expresii, adeseori nereușite, neadecvate fenomenelor descrise. Dar, în fond, nici un fel de termeni nu sînt în stare să redea ceea ce se întîmplă pe Solaris. „Supracopacii", „lungonii", „ciupercăriile", „mimoizii", „simetriadele" și „asimetriadele", „mătăniile" și „aricioizii" lui Giese sună extrem de artificios ; totuși aceste invenții verbale oferă o anumită reprezentare a lui Solaris chiar și celor ce nu-l cunosc decît din unele fotografii neclare și filme imperfecte. Evident, chiar și acest clasificator conștiincios s-a făcut nu de puține ori vinovat de imprecizie. Omul produce ipoteze întotdeauna, atît în mod conștient cît și atunci cînd habar n-are că o face. Giese considera că „lungonii" constituie o formație fundamentală și i-a asemuit cu valurile provocate de fluxul mării terestre, dar mult mai mari și mai înalte. De altfel, cel ce a cercetat prima ediție a operei lui Giese știe că, inițial influențat de geocentrism, el le-a numit „fluxuri". Comparația pare ridicolă, dar trebuie să ținem seama de lipsa de imaginație a autorului ei. Dacă tot am căuta paralele terestre ar trebui să observăm că aceste formații, depășind ca dimensiuni marele canion Colorado, sînt modelate dintr-o substanță care, la suprafață, are o consistență gelatinospumoasă (această spumă se solidifică în festoane uriașe, ușor friabile, în dantele cu ochiuri uriașe, ba chiar pentru unii cercetători ea se prezintă ca o „concrescență scheletică"), iar în adînc devine tot mai mlădioasă, ca un mușchi încordat, dar ca un mușchi care, păstrîndu-și elasticitatea, dobîndește rapid, la o adîncime de cîteva sute de metri, duritatea stîncii. Între pereții tensionați ca o membrană pe spatele acestei plăsmuiri vertebrate se desfășoară kilometri în șir „lungonul" propriu-zis, obiect aparent independent, asemănător unui piton colosal, care după ce a înghițit munți întregi îi digeră în tăcere ; din cînd în cînd, îi tremură trupul și-i zvîcnește. Dar numai de sus arată „lungonul" așa, de pe bordul unui avion. Atunci cînd te apropii de el la o distanță la care ambii „pereți ai canionului" se ridică la sute de metri deasupra aparatului, „corpul pitonului" se dovedește a fi domeniul unei atît de

vertiginoase mișcări încît din pricina ei capătă înfățișarea unui cilindru gîtuit din loc în loc, ce se întinde pînă dincolo de orizont. Prima impresie ți-o dă vîrtejul unei paste vîscoase de un verde-sur, în ale cărei văluriri se răsfrîng razele soarelui, dar cînd ai ajuns în zbor deasupra „lungonului" (iar pereții „canionului" care-l tăinuiesc devin atunci aidoma unor culmi de munți), poți vedea că mișcarea este cu mult mai complicată. În ea se încrucișează șuvoaie mai întunecate care apoi se răsfiră coaxial ; în unele clipe, „mantaua" superioară, devenind lucie ca oglinda, reflectă cerul și norii și este străpunsă cu larma unor salve de erupțiile epicentrelor semilichide. Treptat, devine evident faptul că imediat sub tine se află nucleul de acțiune al forțelor care mențin masele gelatinoase, răsfrînte pe flancuri, și le înalță pînă la cer, dar ceea ce este evident pentru ochi, știința nu acceptă chiar atît de lesne. De-a lungul anilor, cîte discuții aprinse n-au avut loc cu privire la procesele desfășurate în cadrul acestor structuri care brăzdează cu milioanele nesfîrșitele larguri ale oceanului viu. Se credea că în aceste acțiuni se manifestă unele organe ale monstrului, în funcțiile lor metabolice, respiratorii, nutritive... Fiecare ipoteză a fost pînă la sfîrșit infirmată de mii de experiențe, de cele mai multe ori primejdioase. Și toate acestea se referă doar la „lungoni", formațiile, în fond, cele mai simple, cele mai persistente, fiindcă existența lor numără săptămîni, fapt care aici este cu totul excepțional.

O formă mult mai complicată și mai capricioasă și care stîrnește poate cea mai vehementă împotrivire (evident, una reflexă) o constituie „mimoizii". Se poate spune, fără exagerare, că îndrăgostit de aceste plăsmuiri, Giese și-a consacrat întreaga viață ca să le cerceteze, să le descrie și să le descifreze esența. Denumindu-i „mimoizi", el a încercat să exprime trăsătura lor cea mai specifică din punct de vedere uman ; o anumită înclinație de a imita formele înconjurătoare mai mult sau mai puțin îndepărtate.

Într-o bună zi, în adîncurile oceanului, un imens disc cu marginile sfîșiate prinde să se întunece ca o suprafață pe care s-a turnat smoală. După cîteva ore, restructurîndu-se în niște lobi tot mai evidenți, discul urcă spre suprafață. Un observator ar jura că asistă la o luptă năprasnică, deoarece din întreaga regiune șiruri nesfîrșite de valuri sferice se reped aici ca niște buze crispate, ca niște cratere vii, musculoase, ce se închid și se deschid mereu ; ele converg spre o neagră inimă pendulară, se înalță ca o coloană, pentru ca să se prăvălească în abis. Fiecare dintre aceste prăbușiri de sute de mii de tone stîrnește un plescăit, ca un tunet prelung, fiindcă totul se desfășoară aici în proporții monstruoase. Discul cel sumbru este împins spre adîncuri, fiecare lovitură părînd să-l turtească tot mai mult, să-l fragmenteze într-un fel de lobi, căzuți ca niște aripi ude, apoi prefăcuți în ciorchini, la rîndul lor subțiați în lungi șiraguri care se contopesc între ele și urcă, parcă tîrînd după sine discul matern fărîmițat, în timp ce de sus următoarele inele ale valurilor cad neîncetat în golul tot mai adînc. Iar acest joc durează uneori o zi, alteori o lună. Cîteodată totul se sfîrșește aici. Conștiinciosul Giese a denumit această variantă „mimoid avortat", ca și cum, nu se știe de unde, ar fi aflat cu exactitate că scopul final al catastrofei îl constituie „mi-

moidul matur" (adică acea colonie polipoidală, de obicei mai mare decît un oraş terestru), a cărui menire este să maimuţărească formele exterioare... Evident, n-a lipsit un alt solaristician, pe nume Uyvens, care, dimpotrivă, a socotit această fază ca fiind „degenerativă", agonică, iar pădurea de forme himerice a considerat-o drept o evidentă eliberare a structurilor derivate de sub dominaţia maternă.

Totuşi Giese, care, în descrierile tuturor plăsmuirilor solarisiene, se comportă ca o furnică hoinărind pe o cascadă îngheţată, nu s-a lăsat cîtuşi de puţin abătut din cadenţa frazei lui uscate şi, cu o certitudine absolută, a clasificat diferitele faze ale desfăşurării mimoidului în ordinea unei perfecţiuni ascendente.

Privit de sus, un mimoid pare asemănător unui oraş. E numai o iluzie, produsă de căutarea unei analogii cu lucrurile pe care le cunoaştem. Cînd cerul este senin, toate acele excrescenţe multietajate şi palisadele de pe creasta lor sînt învăluite de un strat de aer încins, care tulbură şi tremură formele distinse şi altminteri cu destulă greutate. Primul nor ce trece pe fondul albastru (o spun din obişnuinţă, fiindcă acest „albastru" este brun în timpul zilei roşii şi extrem de alb în timpul celei albastre) prilejuieşte a replică imediată. Începe o înmugurire impetuoasă, învelişul ce se înfoiază ca o conopidă este aruncat spre slăvi — desprinzîndu-se de temelia lui care păleşte tot mai mult —, şi, după cîteva minute, reproduce pînă la iluzie norul cumulus. Uriaşul obiect proiectează o umbră roşiatică pe care culmile mimoidului parcă şi-o trec unele altora; această mişcare se desfăşoară întotdeauna în sens contrar deplasării norului adevărat. Cred că Giese ar fi primit să i se taie mîna, numai să afle explicaţia fenomenului. Dar asemenea plăsmuiri „izolate" ale mimoidului nu sînt nimic în comparaţie cu creaţia spontană „excitată" de prezenţa obiectelor şi a formelor ivite deasupra lui, odată cu sosirea pămîntenilor.

Sînt reproduse formele a tot ce se află la o distanţă de maximum opt-nouă mile. Cel mai adesea maşinile terestre sînt copiate de mimoid la o scară mărită; ele sînt în mod frecvent deformate, redate cu simplificări caricaturale, groteşti. Desigur, materia alcătuitoare este întotdeauna aceeaşi masă ce-şi pierde iute culoarea şi care, zvîrlită în văzduh, în loc să recadă, rămîne, prin cordoane ombilicale uşor friabile, legată de substratul ei, deasupra căruia se deplasează, tîrîndu-se, contractîndu-se, îndoindu-se şi alungindu-se şi astfel ia cu uşurinţă cele mai complexe plăsmuiri. Un avion, o antenă sau o platformă satelizată sînt reproduse cu aceeaşi iscusinţă; mimoidul nu reacţionează direct la apariţia oamenilor şi, vorbind mai exact, la apariţia nici unei plante sau animal adus pe Solaris în scopuri experimentale de neobosiţii cercetători. În schimb, un manechin, o păpuşă umană, statuia unui cîine sau un lemn sculptat, indiferent din ce material, sînt copiate imediat.

Aici trebuie să adăugăm în paranteză că, din păcate, această „docilitate" a mimoidului faţă de experimentatori, atît de puţin întîlnită la alte plăsmuiri solarisiene, este uneori suspendată. Chiar şi cel mai perfect mimoid are zilele lui „leneşe", în cursul cărora pulsează foarte rar. De altminteri această pulsaţie nu este vizibilă pentru ochi, o singură bătaie a ei durează peste două ore, iar descoperirea ei a necesitat filmări speciale.

În aceste împrejurări, formația cea mai lesne de vizitat este mimoidul, îndeosebi cel bătrîn, fiindcă atît platforma scufundată în ocean, cît și suprastructura constituie un sprijin destul de sigur pentru tălpile noastre.

Firește că în zona unui mimoid putem ajunge și în zilele lui „active", atunci însă vizibilitatea devine egală cu zero, din pricina căderii unei suspensii coloidale albe ca omătul, revărsate continuu din ramificațiile noduloase ale torsului ce copiază formele. De altfel, aceste forme nu pot fi sesizate din apropiere, deoarece proporțiile lor sînt uriașe ca niște munți. În plus, substratul unui mimoid „activ" e înnămolit de o ploaie cărnoasă care pătrunde după cîteva ore în coaja lui mult mai ușoară decît tuful. În sfîrșit, trecînd fără un echipament adecvat prin labirintul coloanelor care se turtesc ca niște gheizere vîscoase, te poți rătăci chiar cînd soarele este puternic, deoarece razele acestuia nu pot străbate neîncetat învelișul „exploziilor imitative" aruncate în atmosferă.

Observarea mimoidului în zilele lui fericite (la drept vorbind, zilele fericite sînt ale cercetătorului aflat deasupra) poate constitui izvorul unor impresii de neuitat. Mimoidul are „ascensiunile lui creatoare", cînd începe o extraordinară hiperproducție. Plăsmuiește atunci variante, complicații sau chiar „continuări formale" ale formelor exterioare și astfel se poate distra ore în șir, spre bucuria unui artist abstracționist și spre exasperarea savantului care se străduiește în zadar să înțeleagă cît de cît procesele care au loc. Uneori, în activitatea lui, mimoidul manifestă trăsăturile unei simplificări de-a dreptul infantile, adesea cade în „abateri baroce", iar tot ce creează atunci poartă pecetea unei opulențe desuete. Îndeosebi mimoizii bătrîni produc forme capabile să-ți provoace un rîs homeric. În ce mă privește n-am putut niciodată să rîd de ele ; prea tare mă tulbura taina acestui spectacol.

Se înțelege că în primii ani exploratorii au năvălit literalmente asupra mimoizilor, considerați pe atunci centrele oceanului solarisian, prin intermediul cărora avea să se stabilească mult rîvnitul contact al celor două civilizații. S-a dovedit însă foarte curînd că nu putea fi vorba de nici un contact, deoarece totul începea și se sfîrșea cu o imitare a formelor, ceea ce nu ducea nicăieri.

Obsedați de viziunea lor antropo- sau zoomorfică, savanții se străduiau cu disperare să descopere în produsele mereu altele ale oceanului viu organe „senzoriale" sau chiar „membre", pe care o anumită vreme savanți ca Maartens și Ekkonai le-au socotit corespunzînd „mătăniilor" și „aricioizilor" lui Giese. Dar aceste protuberanțe, ce erupeau uneori la înălțime de două mile, puteau fi socotite „membre" ale oceanului doar în felul în care am considera cutremurele de pămînt drept „gimnastica" scoarței terestre.

Catalogul acestor formații, repetate cu o constanță relativă și pe care oceanul le naște atît de frecvent încît pot fi descoperite pe suprafața lui cel puțin de cîteva zeci sau sute de ori pe zi, cuprinde aproximativ 300 de poziții. Cele mai inumane, în sensul unei absolute lipse de asemănare cu orice ține de experiența unui pămîntean, sînt, conform școlii lui Giese, simetriadele.

Tot în acea vreme s-a constatat aproape cu certitudine că oceanul nu se comportă agresiv și că în frămîntările lui plasmatice poate pieri doar cel ce o vrea cu tot dinadinsul (nu vorbesc

firește de accidentele ivite prin defectarea aparaturii), s-a stabilit că atît rîurile cilindrice ale lungonilor, cît și uriașele trîmbe ale mătăniilor pot fi străbătute cu un avion fără cel mai mic pericol. Plasma lasă drum liber corpului străin, retrăgîndu-se cu viteza sunetului în atmosfera solarisiană și deschizînd, la solicitările oamenilor, tunele adînci chiar sub suprafața oceanului (energia enormă pe care o declanșează în acest scop a fost calculată de Scriabin ca fiind de 10^{19} ergi în cazurile extreme !!!).

Cercetarea simetriadelor a fost întreprinsă cu o foarte mare precauție, iar numele celor ce au pătruns pentru prima oară în misterioasele adîncuri sînt cunoscute astăzi de orice copil de pe Pămînt.

Groaza pe care o inspiră acești coloși nu este pricinuită de aspectul lor (deși el însuși în stare să-ți provoace cele mai sinistre coșmaruri), ci mai curînd de faptul că în sfera simetriadelor nu există nimic constant sau sigur, deoarece aici sînt suspendate pînă și „legile fizicii". Tocmai cercetătorii acestor formații susțineau cel mai frecvent teza potrivit căreia oceanul este dotat cu rațiune.

Simetriadele apar brusc, nașterea lor fiind ceva în genul unei erupții. Cam cu o oră înainte de ivirea lor, oceanul începe să strălucească intens, de parcă ar deveni sticlos, pe o suprafață de cîteva zeci de kilometri pătrați; dar atît fluiditatea, cît și ritmul tălăzuirii sale rămîn neschimbate. Cîteodată simetriada irumpe în craterul căscat prin absorbția unui aricioid, dar fenomenul nu reprezintă o regulă. După circa o oră, învelișul vitros zboară în sus, aidoma unei uriașe bășici în care se răsfrînge cerul, soarele, norii, toate peisajele, schimbîndu-și culorile și refractîndu-se. Jocul fulgurant al luminii este fără egal.

Efecte luminoase extrem de puternice produc simetriadele ivite în timpul zilei albastre sau imediat înainte de crepuscul. Ai atunci impresia că planeta naște o alta, care în fiece clipă își dublează volumul. Globul orbitor de radios, abia născut din adîncuri, se despică la vîrf în sectoare verticale. Acest stadiu, denumit printr-o expresie nu tocmai fericită „faza potirului floral", durează cîteva secunde. Nervuri membranoase se arcuiesc spre cer, formînd fulgerător ceva în genul unui tors, înăuntrul căruia se desfășoară simultan sute de fenomene. În centrul formației, cercetat pentru prima oară de echipa lui Hamalei, se ridică printr-o hiperpolicristalizare un pilastru ca o axă, denumită uneori „coloană vertebrală", dar eu nu fac parte dintre adepții acestui termen. Nebuneasca arhitectură a osiei centrale este sprijinită *in statu nascendi* de stîlpi ce țîșnesc neîncetat din adîncimile de kilometri ale unei mase gelatinoide, aproape apoase. În cursul acestui proces, colosul emite un zgomot surd, continuu și este împrejmuit de un zid de spumă clocotitoare, albă ca neaua. Pe urmă, dinspre centru către margini, pornesc mișcările extrem de complicate ale unor straturi pe care se depune substanța zvîcnită din străfunduri. În același timp, gheizerele abisale, amintite anterior, se transformă, îngroșîndu-se, în coloane ciliforme și mobile. Acești „cili" tind spre locurile determinate de dinamica generală a construcției, amintind de bronhiile unui embrion ce ar crește de o mie de ori mai repede decît în mod obișnuit și ar atinge cerul. Prin ei circulă șuvoaiele unei seve trandafirii și ale unui lichid de un verde atît de sumbru încît pare negru. Din acea clipă, sime-

triada începe să-şi manifeste proprietatea ei cea mai neobişnuită : modelarea sau chiar abolirea anumitor legi fizice. Să precizăm că nu există două simetriade asemănătoare, geometria fiecăreia părînd a fi o nouă „invenţie" a oceanului viu şi că simetriada plăsmuieşte în interiorul ei aşa-numitele „maşini momentane", produse care nu amintesc prin nimic maşinile construite de oameni, deoarece în cazul lor finalitatea „mecanică" a acţiunii este foarte relativă.

Cînd gheizerii ce bat din adîncuri se întăresc sau se umflă, dînd naştere unor galerii şi coridoare labirintice, iar „membranele" creează un sistem de planuri ce se întretaie, de bolţi şi de pereţi înclinaţi, simetriada îşi justifică numele prin aceea că fiecărei formaţii alcătuite la un pol îi corespunde un sistem fidel pînă la amănunte, la polul opus.

După vreo 20—30 de minute, gigantul începe să se afunde încet, cîteodată înclinîndu-şi mai întîi axa verticală cu 8—12°. Există simetriade mai mari şi altele mai mici, dar chiar şi cele pitice, după ce au revenit la suprafaţă, se înalţă cu mai bine de opt sute de metri deasupra orizontului şi sînt vizibile de la depărtări de multe mile. Interiorul lor poate fi străbătut în condiţiile celei mai perfecte securităţi, imediat după stabilirea echilibrului, cînd simetriada încetează să se mai adîncească în oceanul viu şi în acelaşi timp survine revenirea la poziţia perfect verticală. Locul cel mai adecvat pentru penetrare este regiunea situată imediat în vecinătatea vîrfului. „Calota polară", relativ netedă, este împrejmuită de o zonă plină de tunele, care conduc spre incintele şi culoarele interioare. Această structură luată în ansamblu reprezintă desfăşurarea tridimensională a unei ecuaţii de grad înalt.

După cîte se ştie, orice ecuaţie, fiind exprimabilă în limbajul figurativ al geometriei superioare, poate genera un corp corespunzător. În această accepţie, simetriada este o rudă a conurilor lui Lobacevski şi a curburilor negative ale lui Riemann, dar o rudă foarte îndepărtată, din cauza complexităţii ei inimaginabile. Ea constituie desfăşurarea unui întreg sistem matematic pe spaţiul cîtorva mile cubice. Dar această desfăşurare este cvadridimensională, deoarece coeficienţii reali ai ecuaţiilor se exprimă şi temporal, prin transformările ce survin odată cu scurgerea timpului.

Evident, cea mai simplă ar fi ideea că ne găsim pur şi simplu în prezenţa unei „maşini matematice" a oceanului viu, a unui gigant model de calculare, care-i sînt necesare într-un scop necunoscut nouă ; astăzi însă această ipoteză a lui Fermont nu mai este împărtăşită de nimeni. Într-adevăr, ideea că prin intermediul unor astfel de erupţii titanice (în care fiecare particulă este supusă unor tot mai complicate formule de analiză superioară) oceanul ar reexamina problemele materiei, ale Cosmosului, ale existenţei n-a reuşit să se menţină, oricît de atrăgătoare ar fi fost. În adîncul uriaşului acţionează mult prea multe fenomene incompatibile cu această imagine, în fond prea simplă (copilăros de simplistă, după cum au remarcat unii).

N-au lipsit încercări de a inventa un model accesibil simetriadei, de a o reprezenta cumva ; a căpătat o suficientă popularitate

exemplul lui Averian, care şi-a formulat ipoteza în felul următor : să ne imaginăm o construcţie terestră din trecutul îndepărtat, de pildă din timpurile de înflorire a Babilonului. Să încercăm s-o realizăm dintr-o substanţă vie, excitabilă şi capabilă de evoluţie ; arhitectura ei ar parcurge o serie de faze intermediare, căpătînd sub ochii noştri formele arhitecturii greceşti, romane, apoi coloanele s-ar subţia ca lujerele, bolta ar pierde din greutate, s-ar mlădia, s-ar ascuţi, arcurile s-ar preschimba în parabole alungite şi, în fine, s-ar frînge avîntat. Goticul astfel apărut s-ar maturiza şi ar îmbătrîni, trecînd în formele tîrzii ; severitatea ascensiunii îndrăzneţe de pînă atunci ar fi înlocuită de erupţiile unei eflorescenţe orgiastice, sub ochii noştri s-ar dezvolta fecunditatea prolixă a barocului, iar dacă am continua acest şir, considerînd obiectul nostru metamorfozat drept stadiile dezvoltării unei fiinţe vii, am ajunge, în sfîrşit, la arhitectura epocii cosmodromurilor, totodată apropiindu-ne, poate, de înţelegerea a ceea ce este simetriada.

Dar această comparaţie, oricît ar fi ea de mult îmbogăţită (au existat, de altfel, încercări de a o vizualiza cu ajutorul unor modele speciale şi al filmului), rămîne, în cel mai bun caz, inoperantă, iar în cazul cel mai rău, o falsificare, deoarece simetriada nu se aseamănă cu nimic pămîntesc...

Omul poate cuprinde simultan extrem de puţine lucruri ; vede numai ce se petrece sub nasul său, aici şi acum ; reprezentarea concomitentă a unei mulţimi de procese interdependente îi depăşeşte posibilităţile. Constatăm aceasta chiar înaintea unor fenomene relativ simple. Despre soarta unui om putem spune multe, soarta a cîtorva sute este greu s-o mai cuprindem, iar desfăşurarea vieţii a mii, milioane nu mai înseamnă de fapt nimic din cauza uriaşei complexităţi. Simetriada reprezintă un milion, ba nu, un miliard ridicat la puteri, este imaginabilul în sine ; ce importanţă are că ne găsim în interiorul vreuneia dintre navele ei (care reconstituie un spaţiu Kronecker la puterea a zecea), agăţaţi ca nişte furnici, că vedem respiraţia planurilor gigantice, care irizează sub lumina torţelor noastre, că asistăm la interpătrunderea lor, că ni se dezvăluie fluiditatea şi perfecţiunea fără greş a soluţiei, care, în fond, este doar un moment, întrucît aici totul curge, iar conţinutul acestei arhitectonici este mişcarea precisă şi concentrată spre un anumit ţel. Observăm doar o fărîmă dintr-un imens proces, vibraţia unei corzi din orchestra simfonică a unor hipergiganţi, totuşi chiar şi acestea nu înseamnă nimic, căci intuim — dar o intuim fără să înţelegem — că în acelaşi timp deasupra şi dedesubtul nostru, în hăuri de catedrală, dincolo de limitele ochiului şi ale imaginaţiei, au loc nenumărate milioane de transformări simultane, întreţesute aidoma unor note muzicale legate printr-un imens contrapunct matematic. Iată de ce au fost asemuite cu o simfonie geometrică ; noi sîntem doar ascultătorii ei surzi.

Aici, ca să poţi vedea într-adevăr ceva, ar trebui să te dai înapoi la o distanţă uriaşă, dar în simetriadă totul se petrece în interior, totul este o înmulţire ce erupe în avalanşa de naşteri, o neîncetată plăsmuire, ea însăşi sincronă cu factorii formatori şi nici o mimoză nu vădeşte sensibilitatea acestor puncte plasmatice care răspund la cele mai infime transformări suferite de sime-

triadele aflate la distanțe de mile. Aici fiecare construcție efemeră, de o frumusețe a cărei realizare depășește limitele privirii noastre, este în același timp constructorul tuturor celorlalte care se edifică simultan. Simfonic, da, însă una care se autocreează și se autoanihilează.

Sfîrșitul simetriadei este înspăimîntător. Nimeni dintre cei care l-au văzut n-a fost în stare să se împotrivească impresiei că este martorul unei tragedii, dacă nu chiar al unui asasinat. După două-trei ore (această creștere explozivă, această autogeneză și autocopiere nu durează niciodată mai mult), oceanul viu trece la atac. Iată ce se întîmplă : suprafața netedă se ridează, împrejurimile simetriadei, liniștite pînă atunci, se acoperă de spume uscate și încep să fiarbă, dinspre orizont pornesc șiruri de unde centripete, cratere cărnoase, asemănătoare celor prezente la nașterea mimoidului, dar de dimensiuni incomparabile mai mari. Domeniul submarin al simetriadei este strangulat, colosul se ridică încet, de parcă urmează să fie expulzat în afara planetei. Păturile superficiale ale oceanului se activează, se cațără tot mai sus de-a lungul pereților, îi acoperă, solidificîndu-se, zidind deschiderile, dar toate acestea nu pot fi comparate cu ceea ce se întîmplă în adîncuri. Mai întîi procesele morfocreatoare — autogenerarea succesivelor arhitecturi — îngheață o clipă, pentru ca brusc să sufere o accelerare violentă ; mișcările care erau line penetrări, văluriri, desfășurări de fundamente și boltiri, pînă atunci atît de ritmice și atît de sigure, de parcă ar fi durat de veacuri, toate acestea încep să se precipite. Sentimentul că titanul se încordează din răsputeri în fața pericolului ce-l amenință e tot mai copleșitor. Dar cu cît se accelerează viteza prefacerilor, cu atît devine mai evidentă și metamorfoza materialului de construcție și a dinamicii lui. Toate boltirile suprafețelor atît de mirific arcuite se moaie, devin flasce, atîrnă, apar discontinuități, forme imperfecte, masacrate, infirme ; din adîncurile nevăzute crește un țipăt strident, un răget. Aerul, aruncat ca într-un horcăit agonic, se freacă prin canalele tot mai înguste, sforăind și bubuind în orificii, face ca nervurile strîmte ale bolților să vibreze, asemenea unor uriașe laringe nechezătoare, izbind în corzi vocale moarte, năpădite de stalactite mucoidale, iar în ciuda dezlănțuirii celei mai năprasnice mișcări — a mișcării distrugerii — spectatorul se simte neputincios, paralizat. Doar orgia furtunii ce vuiește în adîncuri prin mii de galerii mai menține cu suflul ei edificiul ce atingea firmamentul, iar acum prinde să se prelingă, topindu-se și turtindu-se, aidoma unui fagure cuprins de văpăi, dar pe alocuri se și văd ultimele zvîcniri rupte de restul mișcării oarbe, din ce în ce mai sleite, pînă cînd uriașul necontenit atacat din afară se prăbușește cu încetineala unui munte și dispare în vîltoarea acelorași spume care i-au însoțit titanica apariție.

Și ce înseamnă toate astea ? Da, ce înseamnă... ?

Îmi amintesc de o excursie școlară care vizitase Institutul de solaristică din Aden, pe cînd eram asistentul lui Gibarian ; după ce trecuseră printr-o aripă a bibliotecii, elevii au fost conduși în sala principală, care conținea în majoritatea ei casete cu microfilme. Pe unele dintre ele erau înregistrate mici detalii ale inte-

riorului simetriadelor, evident, de mult dispărute, dar se aflau acolo nu fotografii, ci peste 90 000 de filme complete. Și atunci, o fetiță de vreo 15 ani, grăsuță, cu ochelari, m-a privit pătrunzător și m-a întrebat brusc:

— Și la ce servesc astea?

S-a lăsat o tăcere stînjenitoare. Profesoara și-a privit sever temerara-i elevă; dintre solaristicienii prezenți atunci nimeni n-a găsit un răspuns; simetriadele sînt nerepetabile și, în genere, nici unul dintre fenomenele care au loc înăuntrul lor nu poate fi reprodus. Cîteodată, aerul încetează să conducă sunetele, cîteodată crește sau scade indicele de refracție, apar local modificări ritmice, pulsatorii ale gravitației, ca și cînd simetriadei i-ar palpita o inimă gravitațională. Cîteodată girobusolele cercetătorilor parcă înnebunesc, alteori apar și dispar straturi de ionizare mărită. Enumerarea tuturor acestor anomalii ar putea continua la nesfîrșit. De altfel, chiar dacă va fi dezlegată taina simetriadelor, tot vor mai rămîne asimetriadele...

Acestea apar în mod asemănător, doar altul le este sfîrșitul. În ele nu poți vedea decît vibrații, pîlpîiri, sclipiri; știm numai că sînt sediul unor procese amețitoare situate la limitele vitezelor fizice. Sînt denumite și „megafenomene" cuantice. Analogia lor matematică cu anumite modele ale atomului este însă atît de superficială, încît unii o consideră ca fiind cu totul aleatorie. Asimetriadele au o existență incomparabil mai scurtă decît a celorlalte formații, doar de cîteva minute, iar sfîrșitul le este, pare-se, și mai îngrozitor, fiindcă, după uraganul ce le invadează și le dezagregă cu aerul său solid în ele pătrunde cu o iuțeală inimaginabilă un lichid clocotitor care îneacă totul; atunci izbucnește o explozie ca dintr-un vulcan noroios; erupe o uriașă trîmbă de rămășițe care cad apoi îndelung sub forma unei ploi de țesuturi macerate pe suprafața calmă a oceanului. Unele dintre aceste resturi, purtate de vînt, zbîrcite, ca niște epiderme uscate, gălbui, și semănînd uneori cu oasele late, pot fi văzute plutind în derivă la distanțe de multe zeci de kilometri de epicentrul exploziei.

O grupă distinctă o formează acele plăsmuiri ce se rup de oceanul viu, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă; ele pot fi observate mult mai rar și mai dificil decît celelalte. Fragmentele lor au fost considerate la început drept componente ale unor ființe ce ar trăi în adîncurile oceanului, ipoteză cu totul eronată, după cum s-a dovedit mai tîrziu.

Uneori, par să zboare ca niște păsări ciudate, cu multe aripi, dar și aceste noțiuni luate din dicționarul terestru se preschimbă într-un zid impenetrabil. Alteori, dar asta extrem de rar, pot fi observate pe țărmul insulelor stîncoase niște turme, asemănătoare cîrdurilor de foce, care se odihnesc la soare sau care reintră, tîrîndu-se leneș, în mare pentru a se contopi cu ea.

Și astfel nu s-a putut ieși din cercul noțiunilor pămîntești și umane, iar primul contact...

Expedițiile au străbătut sute de kilometri în adîncurile simetriadelor, au montat aparate de înregistrare, camere de filmat automate; ochii sateliților artificiali dotați cu instalații de televiziune înregistrau înmugurirea mimoizilor și a lungonilor, maturizarea și moartea acestora. Bibliotecile se umpleau, creșteau arhivele; prețul

care trebuia plătit devenea tot mai mare. 718 oameni care întîrziaseră să părăsească la timp coloşii în agonie şi-au pierdut viaţa; dintre aceste victime, 106 au pierit în acea catastrofă memorabilă în care şi-a găsit moartea însuşi Giese, pe atunci în vîrstă de 70 de ani; cauza dezastrului trebuie căutată în faptul că o plăsmuire evident de tipul simetriadei a pierit în mod imprevizibil ca o asimetriadă. În cîteva secunde, 79 de oameni împreună cu maşinile lor de zbor au fost nimiciţi de explozia magmei noroioase, iar suflul ei a doborît pe alţi 27 care pilotau avioanele şi elicopterele aflate în raid de cercetare deasupra falsei simetriade. Locul acesta, la încrucişarea paralelei 42 cu meridianul 89, este însemnat pe hărţi prin „Pierirea celor o sută şase". Dar acest punct există doar pe hărţi, deoarece suprafaţa oceanului nu se deosebeşte cu nimic, acolo, de alte zone ale lui.

Atunci, pentru prima dată în istoria cercetărilor solarisiene, s-au făcut auzite glasuri care au cerut să se treacă la o ripostă termonucleară. Ar fi fost într-adevăr mai îngrozitor decît răzbunarea să distrugi ceva ce nu se putea înţelege. Tsanken, adjunctul grupei de rezervă a expediţiei lui Giese, s-a salvat graţie doar unei erori: automatul indicase în mod greşit poziţia simetriadei, astfel încît Tsanken a rătăcit cu aparatul său deasupra oceanului, ajungînd la locul sinistrului abia după explozie. Zburînd, mai vedea ciuperca neagră. În clipa în care urma să fie luată decizia privitoare la riposta nucleară, Tsanken a ameninţat că va arunca în aer staţia împreună cu el însuşi şi cu ceilalţi 18 din ea şi, deşi nu s-a recunoscut niciodată oficial, se poate bănui că acest ultimatum sinucigaş a influenţat rezultatul nefavorabil al votării.

Dar timpurile în care expediţii atît de numeroase vizitau planeta sînt de domeniul trecutului. În ce priveşte staţia, ea ar fi putut prin amploarea şi perfecţiunea ei tehnică să umple Pămîntul de mîndrie dacă n-ar fi existat edificiile de milioane de ori mai mari, pe care oceanul le plăsmuia în cîteva secunde din adîncurile lui. Construită sub forma unui disc cu un diametru de 200 de metri, staţia are patru etaje în centru şi două lateral. Plutind la înălţimi între 500 şi 1 500 m deasupra oceanului graţie gravitoarelor propulsate cu energie de anihilare, ea a fost înzestrată (în afară instalaţiilor de care dispun staţiile obişnuite şi marii sateloizi ai altor planete) cu o reţea specială de radar, capabilă să dirijeze motoarele corespunzător cu modificările oceanului, astfel încît discul de oţel să se înalţe în stratosferă la primele manifestări de naştere a unei noi plăsmuiri.

Acum însă, staţia a ajuns aproape pustie. De cînd — din motive rămase pentru mine încă necunoscute — automatele au fost închise în magaziile amplasate la mari adîncimi, puteai să circuli cu uşurinţă pe nesfîrşitele coridoare fără să-ntîlneşti pe nimeni, după cum se întîmplă uneori pe o epavă ce lunecă orbeşte şi ale cărei maşini au supravieţuit pieirii echipajului.

Cînd am lăsat deoparte cel de-al nouălea volum al monografiei lui Giese, mi s-a părut că oţelul de sub stratul de burete plastic al podelei a început să tremure. Am înmărmurit. Trepidaţia nu s-a mai repetat. Biblioteca fiind perfect izolată de restul construcţiei, vibraţiile puteau avea o singură cauză: vreo rachetă îşi luase startul din staţie. Acest gînd m-a adus la realitate. Nu eram încă

pe deplin decis dacă voi zbura, după cum dorise Sartorius. Comportîndu-mă ca și cum i-aș fi acceptat planurile, aș fi putut cel mult să amîn criza; aveam aproape certitudinea că vom ajunge la o ciocnire, căci eram hotărît să fac orice ca s-o salvez pe Harey. Totul depindea de rezultatul încercărilor lui Sartorius. Superioritatea lui asupra mea era uriașă — ca fizician cunoștea problema de zece ori mai bine decît mine și doar în mod paradoxal mă puteam bizui pe trăinicia creațiilor oceanice. În cursul orei următoare m-am adîncit în studierea microfilmelor, căutînd să descifrez infernala genune matematică, în al cărei limbaj se exprimă fizica proceselor neutrinice. La început mi s-a părut o treabă cu totul lipsită de speranță. Cu atît mai mult cu cît existau cinci asemenea îndrăcite teorii ale cîmpului neutrinic, semn evident că nici una dintre ele nu era perfectă. Și totuși, pînă la sfîrșit, am reușit să găsesc ceva promițător. Îmi copiasem tocmai formulele, cînd s-a auzit un ciocănit. M-am repezit la ușă și am întredeschis-o, astupînd golul cu propriul meu trup. L-am văzut pe Snaut cu fața lucind de sudoare. În spatele său coridorul era pustiu.

— Ah, tu ești, am rostit, deschizînd larg ușa. Intră!

— Da, eu sînt, a răspuns. Glasul îi era răgușit, sub ochii roșii îi atîrnau pungi; purta un șorț lucios din cauciuc antiactinic, agățat de bretele elastice. De sub șorț i se vedeau aceiași pantaloni mînjiți. Și-a întors privirile în jurul rotondei egal luminate; zărind-o pe Harey, care stătea lîngă fotoliu, Snaut a încremenit. Ne-am înțeles dintr-o clipire, el s-a înclinat ușor, iar eu, trecînd la un ton monden, am făcut prezentările:

— Dînsul e doctorul Snaut, Harey. Snaut, ea este soția mea.

— Sînt... un membru al expediției prea puțin vizibil. Iată de ce... — pauza s-a prelungit primejdios de mult — n-am avut prilejul să vă cunosc...

Harey a zîmbit și i-a întins mîna; el i-a strîns-o, după cîte mi s-a părut, aproape fascinat, clipind de cîteva ori și rămînînd cu privirea ațintită pe ea, pînă cînd l-am luat de braț.

— Mă iertați, și-a regăsit glasul Snaut. Aș vrea să vorbesc cu tine, Kelvin...

— Cu plăcere, am răspuns cu o ușurință de om umblat prin lume; totul îmi suna ca într-o comedie ieftină, dar altă ieșire nu exista. Harey dragă, nu te deranja. Trebuie să discut cu doctorul despre plicticoasele noastre probleme.

L-am apucat îndată de cot și l-am condus spre micile fotolii din cealaltă parte a sălii. Harey s-a lăsat în fotoliul în care stătusem mai înainte eu, dar, în prealabil, și l-a așezat în așa fel încît, ridicîndu-și de pe carte capul, să ne poată vedea.

— Ce se aude? am întrebat cu glas scăzut.

— Am divorțat, mi-a replicat el tot în șoaptă. Probabil că aș fi izbucnit în rîs dacă pățania noastră mi-ar fi fost cîndva relatată, dar pe stație simțul umorului îmi era ca și suspendat. De ieri pînă azi am trăit cîțiva ani, Kelvin, a adăugat. Cîțiva ani bunișori. Dar tu?

— Nimic... am răspuns după o clipă, fiindcă nu știam ce să spun. Țineam la dînsul, dar acum simțeam că trebuie să fiu prudent față de el sau mai curînd față de cele ce avea să-mi spună.

— Nimic? m-a îngînat. Ia te uită... e chiar atît de bine...?

— La ce te referi ? am spus, de parcă n-aş fi priceput. Şi-a închis ochii congestionaţi şi, aplecîndu-se atît de mult încît i-am simţit pe obraz căldura respiraţiei, mi-a şoptit :

— Eşuăm, Kelvin. Cu Sartorius nu mai pot stabili nici o legătură. Ştiu doar ceea ce ţi-am scris, ce mi-a spus după mica noastră consfătuire...

— A deconectat videofonul ? am întrebat.

— Nu. Un scurtcircuit la aparatul său... Se poate să fi făcut-o intenţionat sau... şi Snaut îşi zvîcni pumnul de parcă ar fi vrut să spargă ceva. Îl priveam fără să rostesc nici un cuvînt. Colţul stîng al gurii i s-a lăsat într-un zîmbet neplăcut. Kelvin, am venit ca să... S-a întrerupt o clipă. Ce intenţionezi să faci ? şi-a terminat apoi gîndul.

— Te referi la scrisoarea aia... ? am spus încet. Pot s-o fac, nu văd de ce aş refuza. Tocmai de aceea mă aflu aici, voiam să mă orientez...

— Nu, m-a întrerupt Nu pentru asta am venit...

— Nu... ? m-am prefăcut surprins. Atunci te ascult.

— Lui Sartorius, a murmurat după o clipă, i se pare că a găsit calea...

Nu mă slăbea din ochi. Şedeam liniştit, străduindu-mă să afişez o mimică indiferentă.

— Mai întîi este istoria aceea cu razele Roentgen. Ţii minte ce-a făcut cu ele Gibarian. Este posibilă o anumită modificare...

— În ce fel ?

— Pînă acum fasciculului de raze proiectat în ocean i se modula doar intensitatea potrivit unor anumite formule.

— Ştiu asta. A făcut-o şi Nilin şi mulţi alţii.

— Da. Dar au aplicat radiaţii puţin penetrante. De data asta a fost o radiaţie dură. Au trimis-o în ocean cu maxima intensitate de care dispuneau.

— Ar putea să aibă consecinţe neplăcute, am remarcat. E o încălcare a Convenţiei celor patru şi a O.N.U.

— Kelvin... Nu fă pe naivul. Acum nu mai are nici un fel de însemnătate. Gibarian nu mai trăieşte.

— Ah, am priceput... Sartorius vrea să arunce întreaga vină asupra lui...

— Habar n-am. Nu mi-a spus nimic. E o chestie derizorie. Sartorius crede că de vreme ce „oaspetele“ apare întotdeauna numai cînd ne trezim, e probabil că tocmai în timpul somnului extrage din noi oceanul formula de reproducere, socotind că starea noastră esenţială este cea onirică ; de aceea şi procedează după cum am văzut. În consecinţă, Sartorius vrea să-i comunice oceanului starea noastră de veghe, gîndurile pe care le avem cînd sîntem treji. Înţelegi ?

— În ce fel ? Prin poştă ?

— Glumele poţi să ţi le înrămezi separat. Acest fascicul de raze va fi modulat cu biocurenţii cerebrali ai vreunuia dintre noi.

Mintea mi s-a luminat brusc.

— Aha, am spus. Şi acel cineva sînt eu, nu-i aşa ?

— Da, s-a gîndit la tine.

— Mulţumiri cordiale.

— Dar tu ce zici ?

Tăceam. Fără să spun nimic, mi-am întors încet privirile spre Harey, care era cufundată în lectură. Și-a ridicat ochii spre mine. Am simțit cum îmi piere sîngele din obraz. Mi-am dat seama că-mi pierd stăpînirea de sine.

— Așadar, cum rămîne...? m-a întrebat Snaut.

Am dat din umeri.

— Aceste predici Roentgen despre măreția omului le consider drept o treabă de bufon. Tu nu? Te pomenești că nu.

— Așa gîndești?

— Da.

— Atunci e foarte bine, a spus și mi-a zîmbit ca și cum i-aș fi îndeplinit dorința. Va să zică te opui acestei idei a lui Sartorius?

Nu pricepeam încă bine cum de reușise, dar în privirea lui Snaut am citit că m-a dus într-acolo unde a vrut. Tăceam. Ce mai puteam spune.

— Perfect! a continuat. Fiindcă mai există și un al doilea proiect: să fie transformat aparatul lui Roche.

— Anihilatorul...?

— Da. Sartorius a și efectuat calculele prealabile. Posibilitatea este reală. Nici nu va fi nevoie de o putere prea mare. Aparatul va funcționa continuu, timp nelimitat, producînd anticîmpuri.

— Stai... cum vine asta?

— Foarte simplu. Vor fi niște anticîmpuri neutrinice. Substanța obișnuită nu va suferi modificări. Anihilate vor fi doar... sistemele neutrinice. Înțelegi?

A zîmbit satisfăcut. Stăteam cu gura căscată. Treptat a încetat să mai zîmbească. Mă privea încruntat, în așteptare.

— Așadar respingem proiectul denumit „Gîndirea", ce zici? Cît despre al doilea... Sartorius a și început să se ocupe de el. Îl vom numi „Libertatea".

Mi-am închis o clipă ochii. Deodată m-am hotărît. Snaut nu era fizician... Sartorius deconectase ori poate distrusese videofonul. Prea bine...

— Eu l-aș denumi mai curînd „Abatorul"..., am spus încet.

— Și tu ai fost măcelar. Sau nu? Dar acum va fi cu totul altceva. Nu vom mai avea „oaspeți", nici corpuri F, nimic. Chiar în momentul materializării lor vor fi anihilați.

— E o neînțelegere, am răspuns zîmbind și clătinîndu-mi capul într-un fel pe care l-am dorit cît mai firesc. Reacția mea nu ține de niște scrupule morale, ci doar de instinctul autoconservării. N-am chef să mor, Snaut.

— Ce zici...?

Era consternat. Mă privea bănuitor. Am scos din buzunar o notă acoperită de formule.

— Și eu m-am gîndit la asta. Te miră? Doar eu am emis cel dintîi ipoteza neutrinică, sau nu? Privește! Anticîmpurile pot fi excitate. E drept că pentru materia obișnuită nu-i nici un pericol. Dar în momentul destabilizării, cînd sistemul neutrinic se descompune, este eliberat surplusul de energie al forțelor de legătură. Acceptînd că un kilogram de masă de repaus are 10^8 ergi, obținem pentru un singur obiect F: 5... 7×10^8. Știi ce-nseamnă? Echivalentul unei mici încărcături de uraniu care ar exploda înăuntrul stației.

— Ce spui! Dar... dar Sartorius trebuie să fi ținut seama de asta...

— Nu-i obligatoriu, am negat cu un zîmbet răutăcios. Vezi. este vorba de fapul că Sartorius provine din școala lui Frazer și Cajolla. Conform acestora, întreaga energie de legătură este eliberată în clipa exploziei sub forma unei radiații luminoase. Ar fi o simplă străfulgerare intensă poate nu chiar inofensivă, dar nu nedistrugătoare. Există însă și alte ipoteze, și alte teorii ale cîmpului neutrinic. După Cayatta, după Avalov, după Siona, spectrul de emisie este mult mai larg, iar maximul se află în banda radiației gama dure. E frumos că Sartorius crede în maeștrii săi, dar mai există și alte teorii, Snaut. Și mai este ceva, am spus, simțind că vorbele mele l-au impresionat. Trebuie luat în considerare și oceanul. Dacă a făcut ceea ce a făcut, atunci cu siguranță că a aplicat o metodă optimă. Cu alte cuvinte, acțiunea lui mi se pare a fi un argument în favoarea celei de-a doua școli și împotriva lui Sartorius.

— Dă-mi notița asta, Kelvin...

I-am întins-o. Și-a plecat capul, încercînd să-mi descifreze mîzgăliturile.

— Ce este asta? a arătat cu degetul.

I-am luat notița.

— Asta? E tensorul transmutației cîmpului.

— Dă-mi-o, te rog...

— De ce ai nevoie?... l-am întrebat.

Știam ce va răspunde.

— Trebuie să i-o arăt lui Sartorius.

— Dacă vrei, ți-o pot da, am răspuns nepăsător. Numai că, vezi, nimeni încă n-a cercetat problema experimental. Pînă acum n-am cunoscut asemenea sisteme. El crede în Frazer, iar eu am calculat după Siona. Îți va răspunde că nici eu, nici Siona nu sîntem fizicieni; cel puțin în accepția lui. E însă o chestie discutabilă. Nu-mi doresc o dispută din a cărei concluzie să fiu volatilizat, spre slava lui Sartorius. Pe tine te pot convinge, pe el nu. Și nici nu-mi voi da osteneala.

— Deci ce vrei să faci...? Oricum, el lucrează la asta, a bîiguit Snaut. Se încovoiase și toată însuflețirea îi dispăruse. Nu știam dacă-mi dă crezare, dar îmi era indiferent.

— Ceea ce face un om amenințat cu suprimarea, am răspuns încet.

— Voi căuta să iau legătura cu el, a murmurat Snaut. Poate-i voi sugera cîteva idei privitoare la unele măsuri de securitate. Și-a ridicat privirea spre mine... Ascultă, dar dacă totuși...? Proiectul acela dintîi... Ce zici? Sartorius va fi de acord. Cu siguranță. Este... în orice caz... o anumită șansă...

— Tu crezi în ea?

— Nu, mi-a răspuns imediat. Dar ce strică!?

N-am vrut să fiu de acord prea repede, întrucît urmăream același țel, iar el devenea aliatul meu în jocul amînării.

— Mă voi gîndi, am replicat.

— Atunci mă duc, a șoptit. Pe cînd se scula din fotoliu, oasele i-au tosnit. Ai să lași deci să ți se facă o encefalogramă? m-a

întrebat, trecîndu-și degetele peste șorț ca și cum ar fi vrut să șteargă o pată nevăzută.

— Da, am spus.

Fără s-o ia în seamă pe Harey (care ne privea tăcînd, cu cartea pe genunchi), s-a apropiat de ușă ; cînd am văzut-o închizîndu-se după el, m-am sculat. Am desfăcut coala ținută în mînă.

Desen de DUDA VOIVOZEANU

Formulele erau corecte : nu le falsificasem. Habar n-am însă dacă Siona ar fi acceptat dezvoltările mele. Probabil că nu. Am tresărit. Harey se apropiase de mine, venind din spate, și-mi atinsese brațul.

— Kris !

— Ce-i, iubito ?

— Cine a fost ăsta ?

— Ți-am spus. Doctorul Snaut.

— Ce fel de om este ?

— Îl cunosc prea puțin. De ce întrebi ?

— Mă privea ciudat...

— Probabil că i-ai plăcut.

— Nu, a dat ea din cap. Nu era o asemenea privire. Mă privea ca și cum... ca și cum... S-a înfiorat, și-a ridicat ochii spre mine, dar și i-a coborît în grabă. Să plecăm de aici... oriunde...

OXIGENUL LICHID

Zăceam culcat în beznă, amorțit, cu privirea pironită pe cadranul luminescent al ceasului meu de mînă. Nu știu cît timp am stat așa... Ascultam propria-mi respirație și mă intriga ceva, dar și gîndurile, și privirea ațintită pe șiragul verzui al cifrelor, și mirarea erau cufundate într-o stare de apatie, pe care o atribuiam oboselii.

M-am întors pe o parte, patul părea curios de larg, ceva îmi lipsea. Mi-am oprit respirația. S-a așternut o liniște deplină. Am încremenit. Harey ! ? Nu se auzea nici cea mai ușoară foșnire. De ce nu-i auzeam respirația ? Am început să-mi plimb mîinile pe așternut : eram singur.

— Harey ! am vrut să strig, dar am auzit pași. Se apropia cineva mare și greu, ca...

— Gibarian ? am spus liniștit.

— Da. Eu sînt. Nu aprinde lumina.

— Nu ?

— Nu-i necesar. Așa va fi mai bine pentru amîndoi.

— Tu însă nu ești în viață...

— N-are importanță. Doar îmi recunoști glasul.

— Da. De ce-ai făcut-o ?

— Am fost nevoit. Ai întîrziat cu patru zile. Dacă ai fi venit mai devreme, poate n-ar mai fi fost nevoie. Dar nu-ți fă reproșuri. Nu mă simt rău.

— Ești aievea ?...

— Ah, crezi că mă visezi,... așa cum ai gîndit atunci... despre Harey...

— Unde este ea ?

— De unde știi că știu ?

— Deduc.

— Dacă știi, ține-o pentru tine. Să spunem că sînt aici în locul ei.

— Dar eu vreau să fie și ea aici.

— E imposibil.

— De ce? Ascultă... În realitate nu ești tu, ci eu...

— Nu. Sînt eu, realmente. Dacă ai vrea să fii pedant, ai putea spune că sînt eu încă o dată. Dar să nu irosim cuvintele.

— Vei pleca?

— Da.

— Și se va întoarce atunci ea?

— Ții neapărat? Ce înseamnă ea pentru tine?

— Mă privește.

— Dar ți-e teamă de ea.

— Nu.

— Și scîrbă...

— Ce vrei de la mine?

— De tine ar trebui să ai milă, nu de ea. Ea va avea întotdeauna douăzeci de ani. Nu te preface că n-o știi!

Deodată, fără să-mi dau de loc seama de ce, m-am liniștit pe deplin. Îl ascultam cu un calm desăvîrșit. Mi se părea că se apropiase, că stătea proptit de pat, dar nu vedeam nimic în bezna ce domnea.

— Ce dorești? am întrebat încet.

Tonul meu parcă l-ar fi surprins. A tăcut o clipă.

— Sartorius l-a convins pe Snaut că l-ai înșelat. Acum te înșală ei. Prefăcîndu-se că montează o aparatură Roentgen, construiesc de fapt un anihilator de cîmp.

— Unde este ea? am întrebat.

— N-ai auzit ce ți-am spus? Te-am prevenit!

— Unde se află ea?

— Habar n-am. Fii atent: vei avea nevoie de arme. Nu te poți bizui pe nimeni.

— Mă bizui pe Harey, am spus.

Imediat am auzit ceva ca un ecou al vorbelor mele. Rîdea.

— Firește că poți, dar numai pînă la o anumită limită. La urma urmei vei putea întotdeauna să faci ceea ce am făcut eu.

— Tu nu ești Gibarian.

— Nu mai spune? Dar cine sînt? Poate visul tău?

— Nu. Ești păpușa lor. Tu însă nu ești conștient de asta.

— Dar tu ești conștient cine ești?

Întrebarea mi-a dat de gîndit. Voiam să mă scol, dar nu puteam. Gibarian continua să vorbească; nu înțelegeam cuvintele, îi auzeam doar glasul. Luptam disperat împotriva slăbiciunii trupului meu. Cu un suprem efort, am încercat încă o dată să mă scol... și m-am trezit. Răsuflam din greu ca un pește în agonie. Era întuneric beznă. Fusese un vis. Un coșmar. Dar stai.... „dilema pe care n-o putem rezolva. Ne persecutăm pe noi înșine. Politheriile au aplicat doar un gen de amplificare selectivă a propriilor noastre gînduri.

A căuta o motivare a fenomenului constituie un demers antropomorfic. Unde nu există oameni, acolo nu există nici motive accesibile omului. Pentru a ne continua explorarea, trebuie să anihilăm fie propriile noastre gînduri, fie întruchiparea lor materială. Prima cale nu stă în puterile noastre. A doua prea se aseamănă cu o crimă".

Ascultam în întuneric cadența acestui glas al cărui timbru l-am recunoscut imediat: vorbea Gibarian. Am întins mîinile în jurul meu. Patul era gol.

„M-am trezit pentru un al doilea vis" — mi-a trecut prin minte.

— Gibarian? am spus. Vocea s-a întrerupt imediat la jumătatea cuvîntului. S-a auzit un declic abia perceptibil, iar pe față am simțit o vagă adiere.

— Ei, tu, Gibarian, am murmurat căscînd. Ce te ții scai de mine dintr-un vis într-altul...

Ceva a foșnit lîngă mine.

— Gibarian! am repetat mai tare.

Arcurile patului au vibrat.

— Kris... Sînt eu, s-a auzit o șoaptă în imediata mea apropiere.

— Tu ești, Harey... dar Gibarian?

— Kris... Kris... doar nu poate fi el... tu însuți ziceai că nu este în viață.

— În vis poate trăi, am răspuns fără convingere. Nu eram de loc sigur că fusese un vis. A vorbit. A fost aici, am adăugat. Eram foarte somnoros. Sînt somnoros, deci dorm, m-am gîndit prostește, atingînd cu buzele umărul rece al lui Harey, și m-am întins mai comod. Ea mi-a răspuns ceva, dar eu m-am adîncit în apele de uitare ale somnului.

Dimineața, în camera luminată în roșu, mi-am adus aminte de întîmplările nopții. Discuția cu Gibarian am visat-o, dar ce s-a

întîmplat mai tîrziu ? Îi recunoscusem glasul, aş fi putut jura, numai că nu-mi aduceam prea bine aminte ce spunea. Nu suna a dialog, suna sentenţios... Sentinţă ! ?

Harey se spăla. Răsuna pînă la mine plescăitul apei în baie. M-am uitat sub pat, unde cu cîteva zile mai înainte aruncasem magnetofonul. Nu mai era acolo.

— Harey ! am strigat. Faţa ei, de pe care picurau stropi de apă, a apărut de după dulap. N-ai văzut cumva magnetofonul ? am întrebat. Era sub pat... unul mic de buzunar...

— Da, au fost nişte lucruri... Pe toate le-am pus acolo... şi, arătînd raftul din apropierea dulăpiorului cu medicamente, Harey a dispărut în baie.

Am sărit din pat, dar nici în raftul acela n-am găsit aparatul.

— Trebuia să-l fi văzut, i-am spus lui Harey cînd s-a întors în cameră. Dar ea se pieptăna în faţa oglinzii şi nu mi-a răspuns. Abia acum mi-am dat seama cît este de palidă şi că în ochii ei, cînd privirile ni se-ntîlneau în oglindă, licărea ceva iscoditor. Harey, am reluat cu încăpăţînare, magnetofonul nu se află în raft.

— N-ai nimic mai important să-mi spui... ?

— Iartă-mă, am murmurat. Ai dreptate, e o prostie.

Asta mai lipsea : să ne certăm !

Pe urmă ne-am dus să luăm micul dejun. Harey făcea astăzi totul altfel decît de obicei, dar nu reuşeam să definesc această deosebire. Privea în jurul ei, de cîteva ori n-a auzit ce i-am spus, ca şi cum ar fi căzut brusc pe gînduri. O dată, cînd şi-a înălţat capul, i-am văzut ochii în lacrimi.

— Ce ai ? am coborît vocea pînă la şoaptă. Plîngi ?

— Oh, lasă-mă ! a scîncit. Nu-s lacrimi adevărate.

Poate ar fi trebuit să-i spun mai multe, dar de nimic nu-mi era atît de teamă ca de „discuţiile sincere". De altfel, altceva aveam în cap.

Deşi ştiam că maşinaţiile lui Snaut şi ale lui Sartorius mi-au fost revelate doar în vis, am început să mă întreb dacă într-adevăr există arme în staţie. Nu mă gîndeam la ceea ce voi face cu ele ; voiam pur şi simplu să le am. I-am spus lui Harey că trebuie să dau o raită prin magazii. A mers după mine, tăcînd. Am cotrobăit prin lăzi, am cercetat în conteinere, iar la coborîre nu mi-am putut stăpîni dorinţa de a zvîrli o privire în sala frigorifică. Nu voiam totuşi ca Harey să intre acolo ; de aceea am crăpat doar uşa şi am cuprins dintr-o uitătură întreaga încăpere. Linţoliul cel negru acoperea silueta prelungă, dar din unghiul uşii nu reuşeam să văd dacă negresa mai stă culcată acolo unde fusese înainte. Mi se părea că locul era gol.

N-am găsit nimic din ceea ce aş fi avut nevoie şi rătăceam aşa, într-o dispoziţie din ce în ce mai proastă, cînd, deodată, am remarcat lipsa fetei. A venit însă curînd ; rămăsese pe coridor, dar faptul că a încercat să se depărteze de mine (ceea ce-i venea atît de greu, fie chiar pentru o clipă) ar fi trebuit să-mi dea de gîndit. Mă purtam în continuare ca un om supărat, fără să ştiu pe cine, sau mai degrabă ca un nătărău. Începuse să mă doară capul. Nu descopeream nicăieri un antinevralgic şi din pricina nervilor am răsturnat cu josul în sus întregul conţinut al farmaciei. Nu-mi venea să merg din nou în sala de operaţii. Rareori mi s-a întîmplat

să fiu scos din sărite în așa hal. Harey trecea ca o umbră prin cabină, uneori dispărea pentru cîteva clipe. După masă (de fapt Harey nu se atinsese de mîncare, iar eu, lipsit de poftă din cauza migrenei ce făcea să-mi crape capul, nici măcar nu încercasem s-o îndemn să mănînce) s-a așezat brusc lîngă mine și a început să mă ciupească de mîneca bluzei.

— Ei, ce vrei ? am murmurat mașinal. Aveam de gînd să dau o raită pe sus, deoarece mi se părea că în țevi răsuna un ecou slab de ciocănituri, semn că Sartorius lucrează la aparatura de înaltă tensiune, dar deodată cheful mi s-a evaporat la gîndul că voi fi obligat să mă duc cu Harey, a cărei prezență în bibliotecă mai era explicabilă, dar acolo, printre mașini, ar fi putut să-i dea lui Snaut prilejul unei atenții premature.

— Kris, a șoptit. Ce se-ntîmplă cu noi... ?

Am oftat fără voie. Nu pot susține că aceasta era ziua mea fericită.

— Nimic rău. Dar la ce te referi ?

— Aș vrea să vorbesc cu tine.

— Poftim, te ascult.

— Dar nu așa.

— Dar cum ? ți-am spus doar că mă doare capul, că am o mulțime de griji...

— Puțină bunăvoință, Kris !

M-am silit să schițez un zîmbet ; desigur că nu mi-a reușit.

— Da, iubito, zi...

— Dar îmi vei spune adevărul ?

Am ridicat sprîncenele ; nu-mi plăcea acest început.

— De ce te-aș minți ?

— Poți avea motive... importante. Dar, dacă vrei ca să... hai, nu mă minți !

Tăceam.

— Eu îți voi spune ceva și tu-mi vei spune ceva. Bine ? Dar numai adevărul. Orice-ar fi. N-o priveam în ochi, deși îmi căuta privirea ; mă prefăceam că nu observ. Ți-am mai spus că nu știu de unde am venit aici. Dar poate că o știi tu. Așteaptă, încă n-am... E posibil să nu știi. Dacă totuși știi, dar nu mi-o poți spune acum, o vei face poate mai tîrziu, cîndva ! Nu va fi lucrul cel mai rău. În orice caz îmi vei da o șansă.

Aveam impresia că un curent rece ca gheața îmi străbate întregul trup.

— Copilule, bîiguii, ce tot îndrugi ? Ce fel de șansă... ?

— Kris, oricine aș fi, cert e că nu sînt copil. Mi-ai promis ; răspunde-mi !

Acest „oricine aș fi“ parcă m-ar fi strangulat ; n-am reușit decît s-o privesc pe Harey, negam prostește din cap, ca și cînd m-aș fi apărat de ceea ce aveam să mai aud.

— Doar ți-am zis că nu trebuie să-mi spui. E destul dacă-mi vei da de-nțeles că nu poți.

CONTINUARE ÎN NUMĂRUL VIITOR

În românește de ADRIAN ROGOZ și TEOFIL ROLL

În pragul MILENIULUI III

CUM VOM LOCUI?

Oricît de trepidant va fi ritmul vieții cotidiene și oricît de variate vor fi solicitările cărora le va fi supus omul, locuința va continua să joace un rol major. Din totalitatea mediului înconjurător construit, locuința reprezintă prima treaptă pe care omul o utilizează necontenit și fără de care viața modernă este de neconceput.

Un studiu publicat recent de Comitetul pentru sistematizare și locuințe al Organizației Națiunilor Unite atrage atenția că, pînă într-un viitor relativ apropiat, pînă la sfîrșitul secolului, și în special în mediul urban, cea mai mare parte a fondului locuibil existent urmează a fi reconstruit.

Varianta mijlocie a prognozei de creștere a populației globului, pînă în anul 2000, indică o dublare a omenirii (de la 3,2 miliarde la 6—6,5 miliarde). Numărul de locuitori ai orașelor va spori, în cifre absolute, de la circa o jumătate de miliard la aproape 4 miliarde. Convertit în apartamente convenționale de 30 m³ suprafață de locuit, aceasta ar reprezenta necesitatea a aproximativ 2 miliarde de apartamente, care ar trebui, în proporție de 90%, construite de acum înainte: numai o mică parte din actualul fond construit va mai fi utilizabil și în viitor, deoarece uzura materială și morală a construcțiilor impune o înnoire la fiecare generație (40—45 ani).

Am făcut această incursiune în viitorul construcțiilor de locuințe pe plan mondial spre a sublinia gigantismul acestui program legat nemijlocit de o necesitate fundamentală a omului civilizat: nevoia de a se adăposti, de a avea adunate laolaltă, el și familia sa, toate acele obiecte și amenajări care, ușurîndu-i și înfrumusețîndu-i viața, îi procură ceea ce cu un termen atotcuprinzător se numește confort.

Cultul căminului reprezintă una dintre cele mai vechi practici ale umanității. În eposul antic, la numeroase popoare, locuința este venerată, și zeii „Vetrei" ocupă un loc important în ierarhia divină. Respectul și dragostea pentru locuință a evoluat odată cu istoria civilizației și apare interesantă sondarea modului în care se poate prevedea reacția omului modern.

Pentru viitor este evidentă răspîndirea unor noi materiale de construcții, accentul punîndu-se în special pe cele de rezistență și pe cele de finisaj, care vor permite structuri și forme variate;

necesitățile diversificate se exprimă și în planul locuinței prin apariția sau dispariția, prin menținerea sau modificarea uneia sau alteia dintre utilizările actuale.

La Gland, în Elveția, arhitectul Robert Frei a executat prototipul unei astfel de locuințe a viitorului denumită „villa a rojada"*. Pe o suprafață totală construită de circa 550 m², utilizînd cadrul natural al unei pajiști mărginite de-o pădure, noua clădire, deși clasificată de unii ca un exemplu de arhitectură fantastică, poate fi totuși analizată sub aspectul trăsăturilor caracteristice locuințelor mileniului următor.

În afară de dotarea modernă sub raport tehnic, construcția are ca specific un dispozitiv de rotire la nivelul fundației, ceea ce permite o dozare a însoririi pe tot timpul zilei. Costul relativ ridicat al instalației de forță care asigură mișcarea edificiului în jurul unei axe apare ca o dificultate temporară în răspîndirea acestui tip de locuință. Energia și dispozitivele aferente vor înceta să constituie piedici pe măsură ce vor fi date în folosință noi rezerve potențiale de energie.

Locuințele amplasate în zonele temperate ale globului sînt expuse vînturilor și radiației solare, care variază, ca intensitate și durată, în cursul anului, trimestrelor, ba chiar zilnic. A putea reglementa după plac expunerea la soare și la vînt, reprezintă un confort pe care oamenii și-l vor putea oferi cîndva, așa cum astăzi ei își dozează intensitatea iluminării artificiale sau a căldurii. Noua construcție se poate roti după mai multe programe, cu viteză foarte mică, aproape imperceptibilă, sau repede, în cîteva minute, în funcție de comanda dată.

Instalațiile de căldură și de iluminat sînt comandate electric, pe baza unor celule optice compensatoare care sporesc intensitatea temperaturii și a fluxului luminos în funcție de starea locuinței. Astfel, atît lumina cît și temperatura sînt menținute constante, fără fluctuații de la un anotimp la altul sau de la noapte la zi.

Arhitectul francez Pascal Hauserman a realizat la Gully (Franța) o locuință experimentală, cu un preț de cost relativ redus, utilizînd pînze subțiri de beton armat de 5 cm grosime. Construcția utilizează larg suprafețele curbe atît la pereți cît și la acoperire, fiind preferate formele paraboloizilor hiperbolici și a hiperboloizilor de rotație. Esențialul îl constituie prefabricarea completă, montajul realizîndu-se integral, inclusiv racordurile la rețelele edilitare (apă, canal) în maximum 8—10 ore, aproximativ două ore pentru o cameră de locuit.

Casa de la Gully are drept caracteristică inovatoare pereții interiori mobili, ceea ce conferă posibilitatea utilizării apartamentului în cinci sisteme, în funcție de necesități : structură normală, primire de prieteni, primire oficială, separare parțială între cele două generații care locuiesc în aceeași casă și amenajare de vacanță.

O altă tendință se referă la creșterea importantă a consumului de metale și sticlă folosite pentru amenajările interioare. Vor fi larg folosite masele plastice viu colorate și de diverse durități, precum și aluminiul ce se pretează la prelucrări multiple.

---

* În limba portugheză, „vilă transformabilă".

Discuția despre utilitatea bucătăriei în cadrul apartamentului pare a fi depășită. Construcția de serie mare a apartamentelor cu comutare posibilă a atribuțiilor unor spații permite transformarea bucătăriei într-o cameră de baie, fiind generalizată tendința de a avea două băi la un apartament de 4—5 camere. În felul acesta, indiferent dacă o familie recurge la servirea mesei prin alimentația publică sau preferă propria bucătărie, racordurile de apă și de canalizare existente la băi și bucătării pot fi utilizate după nevoie și în funcție de programul săptămînal și sezonier.

Sistemul imaginat de portughezul Amancio Guedes pare să se bazeze pe estimarea evoluției psihologice a mentalității umane și este executat în mai multe orașe din lume. Un cartier cu aproximativ două sute de locuințe de acest tip se află în execuție la Rio de Janeiro (Brazilia), unde se constată o primire deosebit de bună ideilor legate de „locuința psihologică".

Tendințele de viețuire colectivă în apropierea rudelor foarte apropiate și a prietenilor foarte buni, cu posibilitatea izolării fie individuale, fie în cadrul familiei restrînse (soț și soție), au determinat apariția locuințelor gemene, două, patru sau opt, în funcție de mărimea grupului care constituie nucleul de legături.

Asemenea locuințe sînt complet separate, avînd întreaga dotare modernă pentru apartamente de două, trei și patru camere. Îngemănarea lor, realizată prin rampe de legătură, care folosesc planuri înclinate, permite relații interioare între toate apartamentele, creînd intimitatea necesară, fără însă a face o contopire, decît atunci cînd ea este dorită.

La Oklahoma (S.U.A.), arhitectul Bruce Goff a construit o „casă în spirală", în formă de melc, cu un coridor în mijloc și cu o dispoziție a camerelor variată, cu ferestre orientate diferit, realizînd, fără rotirea clădirii, condiții diferite, în fiecare încăpere în parte.

Deși, la prima vedere, vilele experimentale realizate par a fi soluții de avangardă, ele sînt studiate pentru a fi aplicate în construcția de mare serie, prin prefabricare. Există posibilitatea de a realiza astfel densități mari și foarte mari, pentru asigurarea eficienței economice a unor orașe care să găzduiască de șase ori mai multă populație decît cea actuală.

Cele mai spectaculoase și mai interesante sînt poate perfecționările tehnice care vor transforma viața interioară a locuinței.

La Expoziția mondială de la Montreal, la o masă rotundă a unor specialiști în amenajarea interioară au reieșit o serie de concluzii care au fost formulate de E. Finley Carter, unul dintre directorii tehnici ai Institutului de cercetări științifice de pe lîngă Universitatea Stanford din California (S.U.A.):

— un perete (2×3 m) al camerei de zi va fi utilizat pentru ecranul panoramic al televizorului în culori, stereofonic și curbat pentru a da senzația de participare directă a spectatorului la acțiunea vizionată (stereoscopie);

— o combină-robot, cu dispozitive electronice pentru executarea treburilor casnice, care șterge praful, mătură, spală geamuri, întreține, pe baza unui program imprimat pe bandă metalică, și care se deplasează autonom;

— scările interioare se desființează; concluzia medicală a creșterii proporției de colesterol în sînge afirmă că acesta nu s-ar

datora numai unei alimentații prea abundente, ci și suirii și coborîrii treptelor. Înlocuirea acestora prin planuri înclinate rezolvă în bună parte problema. S-a constatat că existența unei scări interioare în locuință conduce la parcurgerea a 100—120 de etaje pe zi, de persoană (50—60 de suiri și coborîri);

— climatizarea generală a locuinței (introducerea de aer rece și cald), după nevoie, necesită o umiditate sporită a atmosferei. Din aceste motive și din considerente estetice se preconizează oglinzi de apă în camerele de locuit (mici bazine, fîntîni, acvarii etc.);

— aparatajul tehnic de lungă folosință va deveni preponderent în dotarea locuinței, iar mijloace electronice (radio, picup, magnetofon, televizor) vor fi miniaturizate astfel încît să ocupe spații minime;

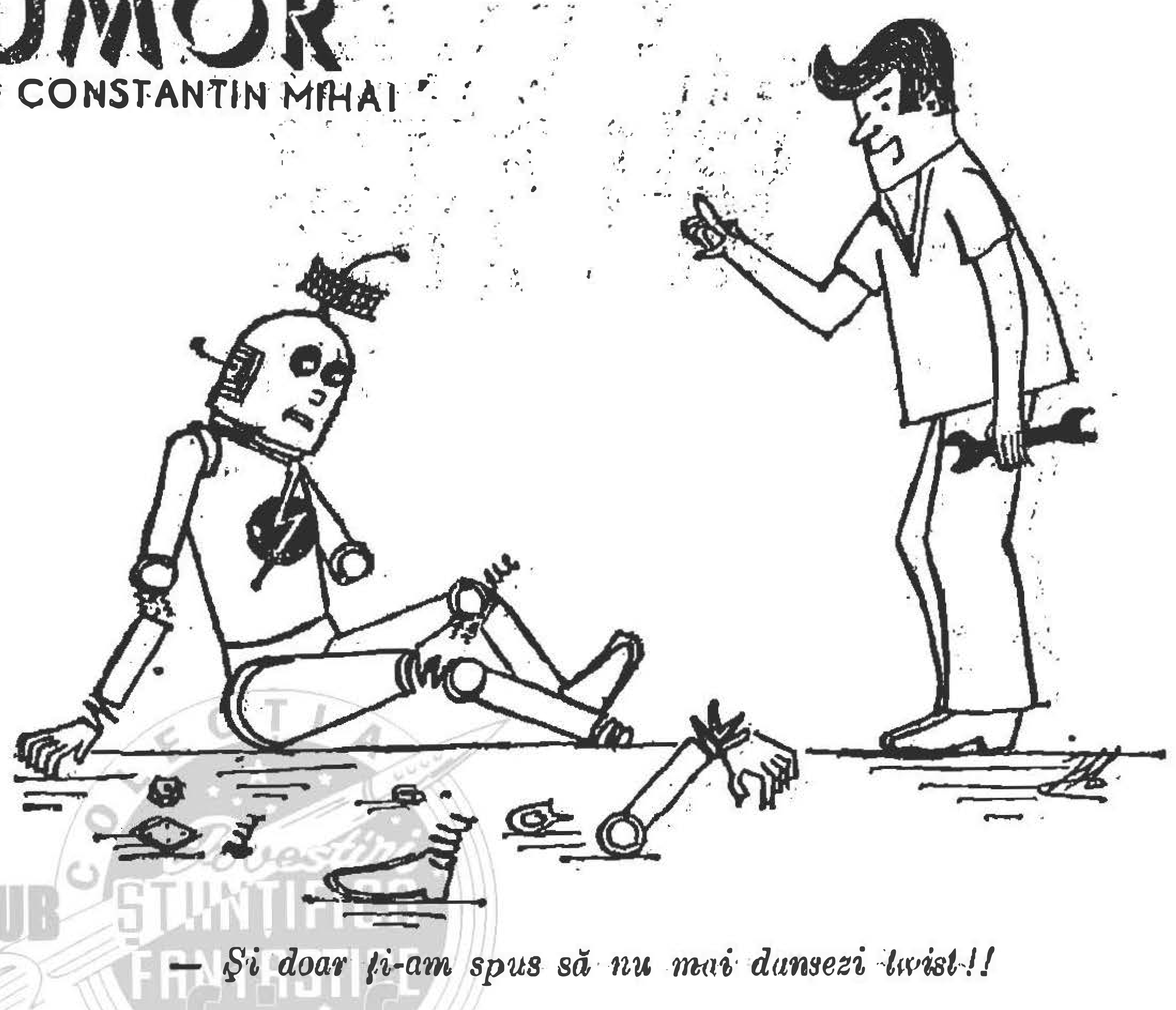
— biblioteca optică, bazată pe microfilme care se proiectează, permite păstrarea igienică și comodă a echivalentului cîtorva sute de mii de cărți și reviste, într-o cutie ermetic închisă de 30 × 30 × 40 cm.

Specialiștii sînt cu toții de acord să condiționeze progresul locuințelor de doi factori esențiali: de surse energetice, care să permită o sporire de 20—30 de ori a consumului mediu de energie existent în prezent pe un locuitor al Pămîntului, și direcționarea către scopuri pașnice a cheltuielilor militare de toate tipurile.

VIRGIL IOANID

UMOR

de CONSTANTIN MIHAI

— Și doar ți-am spus să nu mai dansezi twist!!

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

• • DECEMBRIE 1967

PREȚUL 1 LEU | 41007